

Речі

Перекладено за виданням:

Georges Perec. Romans et récits. Édition établie et présentée par Bernard
Magné. La Pochothèque. Le Livre de Poche, Paris, 2002

Спершу око ковзнуло би по сірому килимовому покриттю довгого, високого й вузького коридору. Вбудовані шафи зі світлого дерева з блискучим мідним окуттям займали би всі його стіни. Три гравюри, одна з яких зображає «Громового птаха», переможця перегонів у Епсомі, друга — пароплав «Віль-де-Монтеро» на світанку, а третя — локомотив Стівенсона, підводили би до шкіряної завіси, підвішеної на великих кільцях із жилкуватого чорного дерева, й для того, щоб відхилити її, було би достатньо легкого жесту. Тут килимове покриття поступилося б місцем майже жовтому паркету, почасті прикритому трьома килимами приглушених тонів.

Тут була би вітальня — близько семи метрів завдовжки й три метри завширшки. Ліворуч, у своєрідному алькові стояв би великий диван, обтягнутий чорною, потертою шкірою, обабіч якого — дві книжкові шафи зі світлої вишні, безладно напхані книжками. Над диваном усю довжину стіни зайняла би стара морська мапа. По той бік від низького столика, під шовковим молитовним килимочком, прибитим до стіни трьома мідними цвяхами з широкими шапінками, (той килимочок слугував би

своєрідним доповненням шкіряній завісі), перпендикулярно до першого дивана стояв би другий диван, оббитий світло-брунатним велюром, а за ним — етажерка на три полицки з лакованого темно-червоного дерева з різними дрібничками, виставленими на ній: агати й кам'яні яйця, табакерки, бонбоньєрки, нефритові попільниці, перламутрова мушля, срібний кишеньковий годинник, гранчастий келих, кришталева пірамідка, мініатюра в овальній рамці. Трохи далі, за оббитими дверима, знайшлося б місце для кутового стелажа з коробками та платівками, а також для закритого програвача, від якого було би видно лише чотири сталеві ритовані кнопки, над стележем висіла би гравюра «Велика святкова дефіляда на площі Каррузель». З вікна, прикрашеного біло-коричневими шторами, які імітують коштовну туал, було би видно декілька дерев, крихітний парк, кут вулиці. До секретера з ролетом, закладеного паперами й пеналами для писемного приладдя, пасувало би невеличке плетене крісло. Триніжок в стилі ампір слугував би підставкою для телефона, ділового щоденника в шкіряній палітурці та записника. За іншими дверима стояла би низька квадратова книжкова шафа, що обертається, а на ній — велика ваза циліндричної форми із синім візерунком, в якій були би жовті троянди, а над нею — овальне дзеркало в рамі з червоного дерева, далі — вузький столик із двома пуфами, оббитими шотландкою, від яких ми повертали-ся б до шкіряної завіси.

Усе було би витримане в брунатних, охрових, рудуватих і жовтих тонах: світ ледь приглушених, ретельно підібраних, майже педантично дозованих відтінків, серед якого дивували би око декілька світліших плям, майже рязючий помаранчевий колір подушки та кілька барвистих

книжок, що загубилися серед шкіряних палітурок. Серед білого дня потоки світла робили би цю кімнату, незважаючи на троянди, ледь сумовитою. Це була би вечірня кімната. А от взимку із запнутими шторами, кількома джерелами світла — в закутку бібліотеки, біля колекції платівок, на секретері, на низькому столику між двома диванами, у вигляді мерехтливих відблисків на дзеркалі, та великими зонами тіні, в яких виблискували би всі речі: поліроване дерево, важкий і багатий шовк, гранчастий кришталь, еластична шкіра — ця кімната могла би стати гаванню миру у краєм щастя.

Перші двері вели би до спальні зі світлим килимовим покриттям. Велике англійське ліжко займало би всю глибину кімнати. Праворуч, по обидва боки від вікна, стояли би дві вузькі й високі етажерки, на які можна поставити кілька книжок із тих, що постійно мають бути під рукою, а також альбоми, колоди карт, горщики, намиста, різний дріб'язок. Ліворуч стояла би стара дубова шафа та дві дерев'яні стійки-вішалки, оздоблені міддю, а навпроти них — невелике низьке крісло, оббите сірим у дрібну смужку шовком, а також туалетний столик. Напівпрочинені двері вели би до ванної кімнати: товсті халати на вішалці, мідні крани у вигляді лебединих ший, велике рухоме дзеркало, пара англійських бритв та їхні футляри із зеленої шкіри, флакони, щітки з роговим руків'ям, губки. Стіни спальні були би затягнуті індійським ситцем, а постіль вкрита шотландським пледом. На нічному столику, оперезаному з трьох боків ажурними мідними смужками, стояли би срібний світильник із абажуром зі світло-сірого шовку, чотирикутний настільний годинник, троянда у високій вазі, а на нижній полиці — згорнуті газети й декілька часописів. Далі, в ногах

ліжка — великий пуф, оббитий натуральною шкірою. На вікнах тюлеві фіранки, що ковзали би на мідних карнизах; сірі запони з товстої вовняної тканини були би напівзсунутими. У сутінках у кімнаті ще було би світло. На стіні над ліжком, приготовленим до ночі, між двома невеличкими ельзаськими лампами висіла би дивовижна чорно-біла світлина, вузька і довга, з птахою в польоті, вона дивувала би своєю невимушеною досконалістю.

Другі двері вели би до кабінету, зі стінами, заставленими аж до стелі книжками й журналами, де час від часу, перериваючи одноманітність палітурок і брошур, були би виставлені кілька гравюр, малюнків, фотографій — «Святий Ієронім» Антонелло де Мессіні, фрагмент із «Тріумфу Святого Георгія», аркуш із «Уявних в'язниць» Піранезі, портрет Енгра, невеликий пейзаж пером, авторства Клеє, пожовкла фотокартка Ренана в його робочому кабінеті в Колеж-де-Франс, світлина універмагу Стейнбека, «Меланхтон» Кранаха — всі на дерев'яних дощечках, закріплених на полицях. Лець ліворуч від вікна й трохи навскіс стояв би довгий лотаринзький стіл, накритий великим аркушем бібули червоного кольору. На ньому — дерев'яні скриньки, довгі футляри для перових ручок, різноманітні коробочки з олівцями, скріпками, аграфками, степлерами. Скляна цеглина правила би за попільницю. Кругла шкатула з чорної шкіри, оздоблена арабесками зі щирого золота, була би заповнена сигаретами. Кабінет освітлювався би старою настільною лампою з зеленим опаловим абажуром у формі забрала, перемикач якої трохи заїдав би. Обабіч столу, точнісінько одне навпроти одного стояли би два дерев'яних крісла з високими спинками, обтягнуті шкірою. Лець ліворуч, просто попід стіною — вузький стіл, завалений книжками. Клубне шкіряне крісло

пляшкового кольору було би поряд із сірою металевою картотекою з шухлядками зі світлого дерева. На третьому столі, ще меншого розміру, стояли би шведська лампа й друкарська машинка, накрита чохлам із провощеної тканини. У глибині — вузьке ліжко, накрите ультрамариновим оксамитом і прикрашене різнобарвними подушками. Майже посередині кімнати стояв би триніжок із розмальованого дерева, підтримуючи глобус із мельхіору й пап'є-маше, наївно розмальований під старовину. За письмовим столом, напівприхована за віконною фіранкою червоного кольору, ховалася б драбинка з вощеного дерева, яка їздила би вздовж мідної рампи по периметру всієї кімнати.

Життя там стало би легким і простим. Всі зобов'язання, всі проблеми, пов'язані з матеріальним життям, знаходили би своє природне вирішення. Щоранку приходила би покоївка. Що два тижні здійснювалося б постачання вина, олії, цукру. Кухня, облицьована синіми кахлями з гербами, була би простора і світла, на стінах висіли би три фаянсові тарелі, оздоблені жовтими арабесками з металічним відблиском, скрізь були би вбудовані шапки, а посередині — гарний стіл зі світлого дерева, ослінчики, лавки. Було би приємно щоранку після душу заходити сюди легко вдягненим, щоб трохи посидіти. На столі стояли би велика маслянка з пісковика, слоїки з варенням, медом, тости, розрізаний на дві половинки грейпфрут. Була би ще рання година. Так починався би довгий травневий день.

Вони відкривали би ранкову пошту, розгортали газети. Запалювали би першу сигарету. Виходили би з дому. Їхня робота забирала би в них не більше кількох ранкових годин. Вони зустрічалися б за обідом, вибирали

за настроєм сендвіч або печеню; попивали би каву на терасі кав'ярні, потім пішки, не поспішаючи, поверталися б додому.

Їхня квартира рідко була би прибраною, але її безлад створював би найбільший затишок. Занадто перейматися порядком вони би не стали: вони просто жили б там. Навколишній комфорт здавався би їм доконаним фактом, своєрідною даністю, природним станом. Свою увагу вони зосередили би на іншому: на книжці, яку розгортатимуть, на тексті, який писатимуть, на платівці, яку слухатимуть, на розмові, яку поновлюватимуть щодня. Вони працювали би довго. Потім вечеряли або йшли до ресторану; зустрічалися би з друзями; гуляли би разом із ними.

Часом їм здавалося б, що все їхнє життя гармонійно промине серед цих стін, вкритих книжками, серед цих предметів, так досконало одомашнених, тож урешті вони почали би вірити, що все це від початку було створене лише для їхнього виключного користування, щоб саме вони могли перебувати серед цих гарних і простих, ніжних і сяючих речей. Проте вони б не почувалися прикутими до них: часом вони вирушали би на пошуки пригод. Жоден план не був би для них неможливим. Вони не знали би ні чвар, ні гіркоти, ні заздрощів. Адже їхні можливості й бажання збігалися б завжди й у всьому. Цю рівновагу вони називали би щастям і завдяки своїй свободі, мудрості й культурі змогли би її берегти й віднаходити знову і знову, кожної миті їхнього спільного життя.

Їм би подобалося бути заможними. Їм би здавалося, що вони знають як розпорядитися власним багатством. Вони вмiли би одягатися, дивитися, посмiхатися як багатi люди. Виявляли би такт та необхiдну стриманiсть. Забували би про власне багатство, вмiли би не приндитись ним. Не нахвалялися б ним, а просто ним жили. Їхнi задоволення були би насиченими. Їм би подобалося гуляти, бродити, вибирати, оцiнювати. Їм би подобалося так жити. Їхнє життя стало би мистецтвом жити.

Але все це не так вже й просто, якраз навпаки. Для цього молодого подружжя, яке не було заможним, але бажало ним бути просто тому, що воно не було бiдним, годi було вигадати незручнiшої ситуацiї. Вони мали тiльки те, на що заслужили. I в той час, коли вони мрiяли про простiр, свiтло, тишу, їм доводилося задовольнятися реальнiстю хоч i не жахливою, але — i, можливо, саме це було найгiршим — доволi обмеженою тiсним житлом, щоденними стравами, жалюгiдними вiдпустками. Адже саме це вiдповiдало їхньому економiчному становищу та соцiальному стану. Це була їхня реальнiсть, й iншої в них не було. Проте поряд з ними, довкола них, на всiх вулицях,

де вони не могли не ходити, існували такі оманливі й такі захопливі пропозиції антикварних, делікатесних та канцелярських крамничок. Від Пале-Роялю до бульвару Сен-Жермен, від Марсового поля до площі Зірки*, від Люксембурзького саду до Монпарнасу, від острова Сен-Луї до кварталу Маре, від площі Терн до Опери, від площі Мадлен до парку Монсо — весь Париж був безкінечно спокуюсо. Вони прагнули віддатися цьому сп'янінню раз і назавжди. Але горизонт їхніх бажань був безжально обрізаним: їхні великі й неможливі мрії були цілком утопічні.

Вони жили в крихітній, милій квартирці з низькими стелями та вікнами в сад. Вони згадували свою колишню кімнату для прислуги: темний і вузький коридор, надто жаркий, просякнутий чіпкими запахами, тож спочатку в новій квартирі вони жили в стані своерідного сп'яніння, яке щоранку відновлювалося від щебетання пташок. Вони відчиняли вікна й протягом довгих, абсолютно щасливих хвилин роздивлялися двір. Будинок був старий, ще не зовсім занедбаний, але вже пошарпаний, потрісканий. Коридори й сходи були вузькими й брудними, просякнутими вологістю та пропахлими якимось масним димом. Між двома великими деревами та п'ятьма садочками неправильної форми, доволі закинутими, але багатими на клумби, квіти в горщиках, кущі й навіть наївні статуї, пролягала нерівна, грубо вимощена доріжка, яка надавала всьому ансамблю сільського колориту. То було одне з тих рідкісних місць у Парижі, де іноді восени після дощу від землі міг підійматися досить відчутний запах лісу, гумусу, гнилого листя.

* *Place de l'Étoile* — історична назва площі Шарля де Голля. — Тут і далі прим. ред., якщо не вказано інше.

І це зачарування їх ніколи не покидало, вони залишалися так само інстинктивно чутливими до нього, як і в перші дні, але за кілька місяців надто безтурботної радості стало очевидно, що всього цього аж ніяк не достатньо, щоб забути про недоліки самої квартири. Вони звикли жити в шкідливих для здоров'я кімнатах, де лише спали, а дні проводили у кав'ярнях, тож їм знадобилося багато часу, аби помітити, що найбанальніші щоденні життєві функції — спати, їсти, читати, балакати, митися — потребують відповідного простору, постійний брак якого все більше давався взнаки. Вони втішали себе, як могли, захоплювалися своїм чудовим кварталом, близькістю до вулиці Муфтар* та до Саду Рослин, спокоєм їхньої вулиці, затишком низьких стель та красою дерев і двору в різні пори року; але все-таки все починало сипатися під навалою речей — меблів, книжок, тарілок, паперів, порожніх пляшок. Почалася війна на витривалість, з якої ніколи не виходять переможцями.

При загальній площі тридцять п'ять квадратних метрів, яку вони ніколи не наважувалися перевірити, їхня квартира складалася з маленького передпокою, видовженої кухні, половина якої була переобладнана під ванну кімнату, спальні скромних розмірів, кімнати на всі випадки життя, яка була водночас бібліотекою, вітальнею, кабінетом та гостьовою — а також із невизначеного закутка, чогось середнього між комірчиною й коридорчиком, де вдалося помістити малогабаритний холодильник, електричну плитку, імпровізовану вішалку, обідній стіл та скриню з брудною білизною, яка водночас правила за лавку.

* Одна з найдавніших вулиць Парижа, має середньовічний колорит і розташована в Латинському кварталі.

У деякі дні брак простору ставав нестерпним. Вони задихалися. Даремно вони подумки розсували межі своїх двох кімнаток, пробивали стіни, додавали коридори, шафи, переходи, уявляли собі ідеальні гардеробні, у мріях захоплювали сусідні квартири, та врешті завжди опинялися з жеребом, який їм випав, а той жереб означав: тридцять п'ять квадратних метрів.

Певна річ, все можна було розмістити й дотепніше: прибрати перестінок і вивільнити великий закут, який дотепер мало використовувався, вигідно замінити надто громіздкі меблі, вбудувати декілька стінних шаф. Якщо освіжити побілку, замінити шпалери, обставити все з любов'ю, то їхня квартирка, звісно, була би дуже милою: одне вікно з червоною фіранкою, інше — з зеленою, довгий, трохи розхитаний, придбаний на блошиному ринку дубовий стіл, який займав усю довжину стіни під надзвичайно гарною репродукцією морської мапи, невеликий секретер з ролетом в стилі Другої імперії*, виготовлений із червоного дерева та оздоблений смужками міді, чимало з яких бракувало, розділяв кімнату на два робочі місця, для Сільвії — ліворуч, а для Жерома — праворуч, кожне місце було позначене однакоим червоним аркушем бібули, однаковою скляною цеглиною, однаковою склянкою для олівців; старий келих в олов'яному обрамленні був перероблений на лампу, дерев'яна десятилітрова мірка для зерна, обтягнута металевими обручами, правила за кошик для паперів, ще були два різнотипних крісла, стільці з плетеним сидінням та доярський ослінчик. Треба лише все прибрати, почистити, вдало обставити, й від квартири

* Період в історії Франції з 1852 по 1870 рр., час правління імператора Наполеона III.

віяло би дружнім теплом, приємною атмосферою роботи й спільного життя.

Але вже сама думка про всі ці справи навіювала їм почуття жаху. Адже тоді довелося би позичити, заощаджувати, вкладати купу грошей. На таке вони не могли пристати. До цього в них не лежала душа: вони сповідували принцип «або все, або нічого». Книжкова шафа буде або зі світлого дуба, або ж її не буде взагалі. Її не було. Книжки громадилися на двох бруднуватих дерев'яних етажерках та стояли у два ряди в стінній шафі, зовсім для того не призначеній. У них вже три роки була зламана розетка, а вони так і не зібралися викликати електрика, натомість майже по всіх стінах тяглися нашвидкуруч проведені кабелі й дроти від незугарних подовжувачів. Шість місяців знадобилося їм для того, щоб замінити тросик для фіранки. І найменша несправність, яка траплялася в щоденному побуті, через добу призводила до повного безладу, а живодайна близькість дерев і садка робила все ще більше нестерпним.

Тимчасовість та збереження статусу-кво цілковито домінували в їхньому житті. Вони сподівалися тільки на диво. Ось вони запросять архітекторів, підрядників, мулярів, слюсарів, шпалерників, малярів. Вони поїдуть у круїз, а коли повернуться, то перед ними постане перебудована, впорядкована, оновлена квартира, зразкове помешкання, дивовижним чином розширене, заповнене відповідними до нього речами, з рухомими перестінками, розсувними дверима, ефективним і непримітним опаленням, невидимою провіднею, доброякісними меблями.

Але між цими перебільшеними мріяннями, які вони плекали з дивним самозамилуванням, та повною відсутністю будь-яких реальних дій, у них не виникало жодного

раціонального плану, який би узгодив об'єктивні потреби та власні фінансові можливості. Неосожність власних бажань знерухомлювала їх.

Цей брак простоти, відсутність чітких уявлень були для них доволі характерними. Їм гостро бракувало лише одного — заможності, й це, безперечно, було найгіршим. Йдеться не так про матеріальну, об'єктивну заможність, як про почуття певної невимушеності, розслабленості. Вони були схильні до роздратування, скутості, жадібності, майже заздросців. Їхня любов до добробуту, до кращих побутових умов найчастіше проявлялася в якомусь безглуздому прозелітизмі: вони довго дискутували зі своїми друзями про сутність люльки або низького столу, робили з них витвори мистецтва, музейні експонати. Вони висловлювали своє захоплення певною валізою — йшлося про крихітні, надзвичайно плескаті валізи з чорної, ледь зернистої шкіри, які можна побачити у вітринах крамниць на площі Мадлен і які ніби передають саму квінтесенцію всіх задоволень від гіпотетичних спонтанних поїздок до Лондона чи Нью-Йорка. Вони їхали через усе місто, аби побачити крісло, що, як їм сказали, було абсолютно досконалим. І знаючи своїх класиків, вони часом вагалися вбиратися у новий одяг, оскільки їм здавалось, що справді ідеальним він буде лише тоді, коли його вже одягали принаймні разів зо три. Але всі їхні дещо ритуалізовані жести, якими вони виражали свій ентузіазм перед вітриною кравця, модистки чи шевця найчастіше робили їх трохи смішними.

Можливо, на них надто позначилося власне минуле (хоча йдеться не лише про них самих, але й про їхніх друзів, колег, однолітків, про той світ, який вони увібрали в себе). Можливо, з самого початку вони були надто

пожадливі: їм хотілося просунутися якомога швидше. Їм мав належати весь світ, речі всіх часів, і вони лише примножували знаки свого володіння. Та спершу їм судилося той світ завойовувати: вони могли ставати дедалі багатшими, але не могли зробити так, щоб бути багатими від початку. Їм подобалося жити в комфорті, в красі. Але вони вигукували, захоплювалися, і це був незаперечний доказ того, що до такого життя вони ще не дійшли. Можливо, їм бракувало традиції в найнікчемнішому сенсі цього слова, а також певності, справжньої, невід'ємної, внутрішньої здатності до насолоди, яка супроводжує тілесне щастя, тоді як їхнє задоволення було суто умоглядним. Дуже часто в тому, що вони називали розкішшю, вони любили тільки гроші, які стояли за нею. Вони просто вмирали перед ознаками багатства; вони любили багатство більше, ніж саме життя.

Їхні перші світські виходи за межами студентських кіл, перші занурення у цей всесвіт розкішних крамниць, які невдовзі стали для них землею обітованою, були з цієї перспективи особливо показовими. Їхній ще доволі непевний смак, надто дріб'язкова перебірливість, брак досвіду, однобокий пієтет до того, що вони вважали нормами справді доброго смаку, коштував їм кількох неприємних зауважень, кількох принижень. В якийсь момент могло здатися, що прикладом, на який орієнтувалися Жером та його друзі в питаннях одягу, був не англійський джентльмен, а дуже континентальна карикатура, саме таким виглядає недавній емігрант зі скромними можливостями. Того дня, коли Жером придбав свої перші британські черевики, він довго натирав їх вовняною ганчіркою, ледь просякнутою кремом найвищого ґатунку, яку він водив круговими рухами, і потім не забув виставити

їх на сонце, де на взутті мала утворитися особлива патина. На жаль, окрім пари мокасинів з твердої шкіри та з грубою шкіряною підошвою, які він уперто відмовлявся носити, ці британські черевики були його єдиним взуттям: він відверто знущався над ними, адже ходив розбитими дорогами, і зрештою менше ніж за сім місяців стоптав їх ущент.

З часом, завдяки накопиченому досвіду, здавалося, що вони трохи відійшли від своїх надмірних пристрастей. Вони навчилися чекати, при звичаюватися. Повільно формувався їхній смак, він ставав упевненішим, врівноваженішим. Їхні бажання мали час дозріти; їхня хтивість стала менш настирною. Під час прогулянки околицями Парижа, коли вони зупинялися біля крамниці сільського антиквара, то вже не кидалися до фаянсових тарілок, церковних стільців, великих скляних бонбоньерок ручної роботи та мідних підсвічників. Певна річ, у їхньому дещо статичному уявленні про зразковий будинок, бездоганний комфорт, щасливе життя було чимало наївності й самозамилювання; вони пристрасно любили ці предмети, які вже сам щоденний смак вважав гарними: імітації картинок з Епіналю, англійські гравюри, агати, фігурки зі скла, псевдоекзотичні дрібнички, паранаукові витребеньки, все це вмить заповонило усі вітрини вулиць Жакоб та Вісконті. Вони ще мріяли володіти ними, проте вже втамували цю нагальну й безпосередню потребу не відстаючи від свого часу, видаючи себе за знавців; і ця манія наслідування ставала для них все менше важливою, їм приємно було думати про те, що їхнє уявлення про життя поступово позбувалося всього того, що могло здаватися агресивним, кричущим і часом дитинним. Вони позбулися всього того, чим раніше захоплювалися: чарівні дзеркала,

дерев'яні бруски, безглузді маленькі підвіски, радіометри, різнобарвні камінці, джутові панно, оздоблені фіглями в стилі Жоржа Мат'є. Їм здавалося, що вони все більше контролюють свої бажання: вони знали, чого хотіли; у них були чіткі уявлення. Вони знали, що саме стане їхнім щастям, їхньою свободою.

А проте вони помилялися; вони були близькі до того, щоб занастити себе. Вони вже відчували, що їх виносить на шлях, де їм не відомі ні повороти, ні кінець. Часом їм ставало страшно. Але найчастіше їм просто нетерпеливолося: вони почувалися готовими; вони були незайняті: вони чекали на те, щоб жити, вони чекали на гроші.

///

Жерому було двадцять чотири роки. Сільвії — двадцять два. Обоє були психосоціологами. Ця робота, яка, власне, не була ні ремеслом, ні фахом, полягала в тому, щоб проводити інтерв'ю за різними методиками та на різноманітні теми. Це була важка робота, яка вимагала насамперед великої нервової концентрації, але й була доволі цікавою та відносно добре оплачуваною, ще й залишала їм чимало вільного часу.

Як майже всі їхні колеги, Жером і Сільвія стали психосоціологами через необхідність, а не за вибором. Зрештою ніхто не знає, куди їх завів би вільний розвиток власних доволі млявих схильностей. І тут історія зробила вибір за них. Звісно, як і всі, вони хотіли би присвятити себе якійсь справі, відчутти в собі сильну потребу, яку вони назвали би покликанням, певну амбіцію, яка збудила би їх, пристрасть, яка би їх переповнила. На жаль, вони знали лише на одному: краще жити, і вони могли повністю зосередитися лише на цьому. Вони були студентами, а перспектива одержати жалюгідний диплом та погано оплачуване місце десь у Ножані-сюр-Сен, Шато-Тьєррі чи в Естампі настільки їх жахала, що одразу

після знайомства, — тоді Жерому було двадцять один, а Сільвії — дев'ятнадцять, — вони, майже не змовляючись, покинули навчання, яке по-справжньому ніколи й не починали. Жадоба знань не надто їх мучила; їхні прагнення були значно скромнішими, і хоча вони не обманювалися в тому, що, можливо, припускаються помилки і раніше чи пізніше прийде день, коли шкодуватимуть про це, вони відчували потребу мати трохи більшу кімнату, протічну воду, душ, різноманітніші або просто пишніші, ніж в університетській їдальні, страви, можливо, автомобіль, платівки, відпустку, одяг.

У Франції ще декілька років тому почали проводити маркетингові дослідження. Цього року такі дослідження набули ще більшого поширення. Щомісяця мало не на порожньому місці утворювалися все нові агенції. Там можна було легко знайти роботу. Все зводилося переважно до того, щоб іти у міські парки, стояти перед воротами шкіл, ходити по квартирах багатопверхових будинків на околицях та розпитувати матерів-домогосподарок, чи звернули вони увагу на якусь недавню рекламу і що вони про це думають. Ці експрес-зондування, які також називалися тестингами або бліц-опитуваннями, оплачувалися по сто франків. Це було мало, але краще, ніж робота домашньої няні, нічного сторожа, миття посуду та всі інші сміховинні підробітки, — поширення рекламних листівок, передрук текстів, хронометраж рекламних роликів, вулична торгівля, дешеві приватні уроки, — якими традиційно займаються студенти. А потім у цих новостворених агенціях, які працювали ще майже на ремісничому рівні через нові методи та майже повну відсутність кваліфікованого персоналу, давали сподівання на швидке підвищення та карколомний кар'єрний ріст.